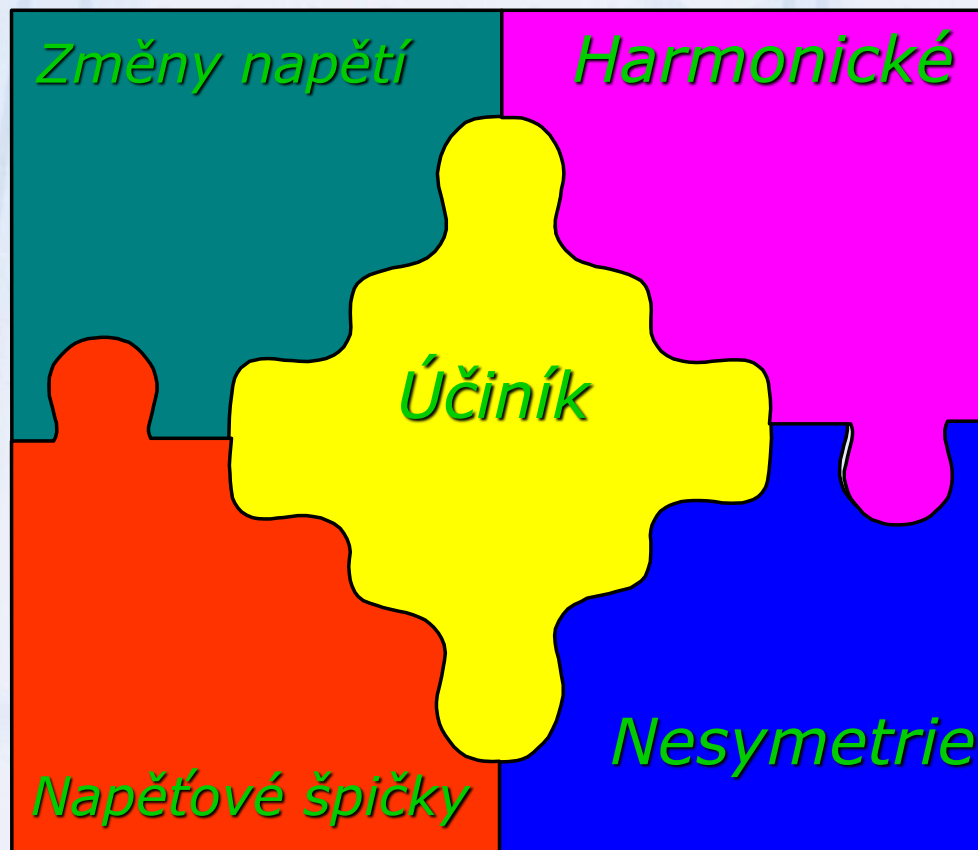

Kvalita elektřiny

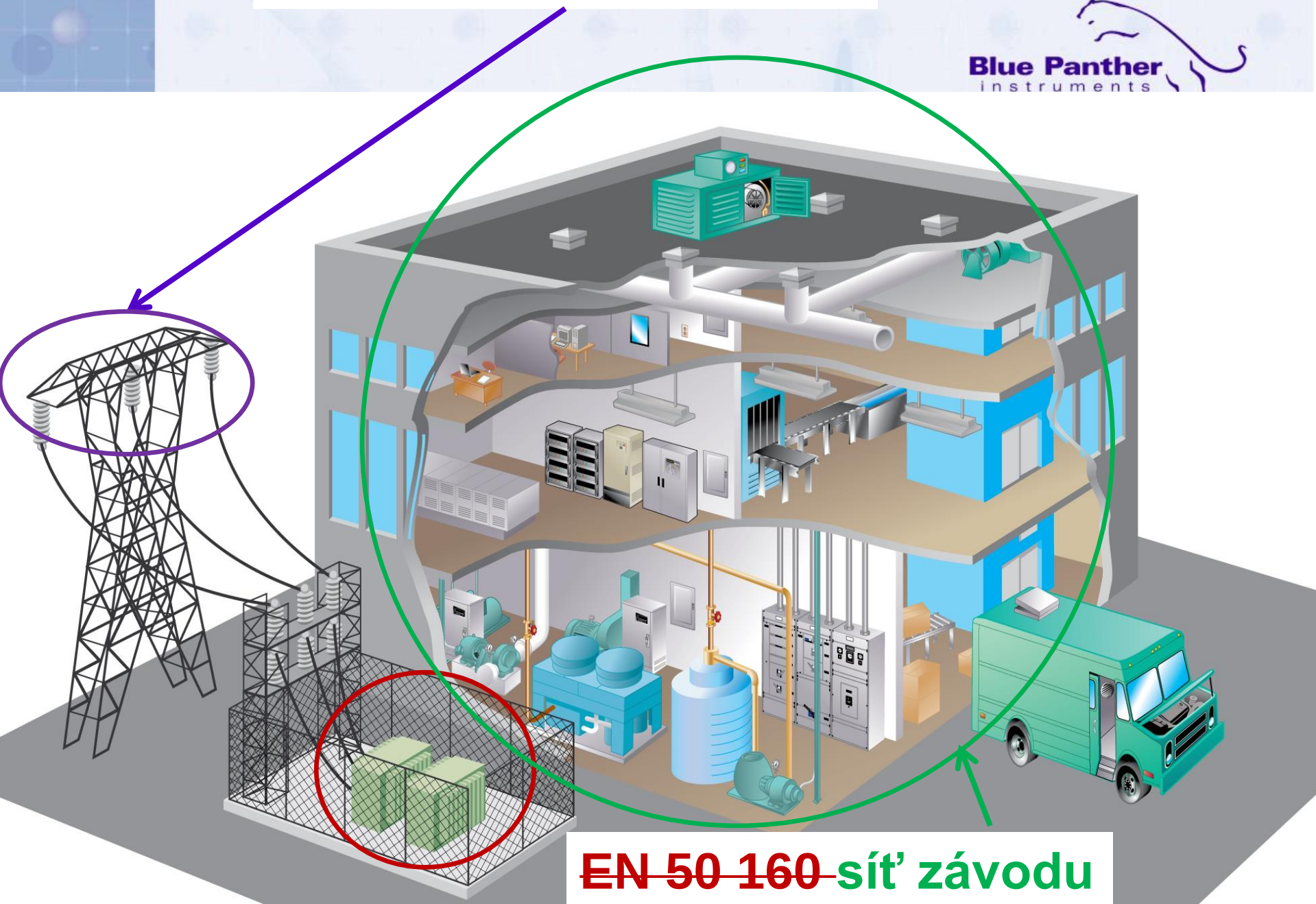
„Vliv kvality elektřiny na náklady za energii“

Ing. Jaroslav Smetana

Co je kvalita elektřiny?

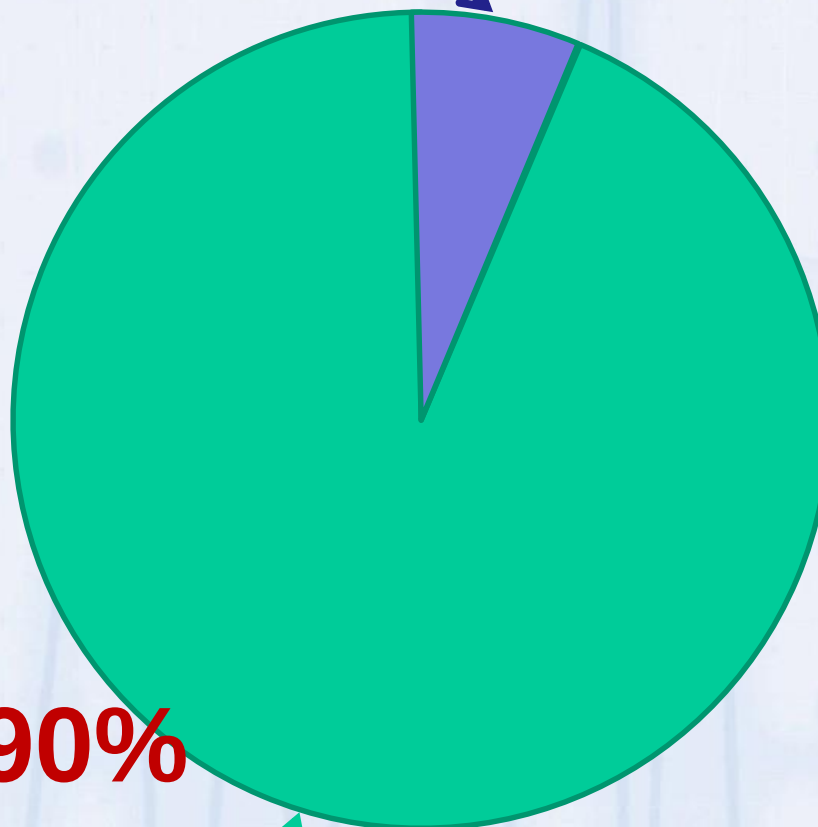
EN 50 160 nadřazená síť

~~EN 50 160~~ síť závodu

Nekvalita podle místa vzniku

Poruchy z nadřazené sítě

10-15 % / 85-90 %

Poruchy a nekvalita vzniklá
provozem technologie

Elektrická energie jako surovina

Kvalita elektřiny

na vstupu závodu

ČSN EN 50160

uvnitř závodu

???

Proč nestačí jen elektroměr

Vlastnosti elektřiny - ideální stav:

Stabilní frekvence (50 Hz)
Stabilní velikost napětí(U_n)
Harmonický průběh (sinusová vlna)
Vyvážená 3f soustava (amplituda, fáze),

Vlastnosti elektřiny - skutečnost

- Účinník
- Napět'ová nesymetrie
- Kolísání napětí (poklesy - překmity - výpadky)
- Přechodná přepětí (rychlé špičky)
- Harmonické a interharmonické složky
- Flicker

Odchylka od optimálního stavu – minimální spotřeby

Elektrická energie jako surovina

Kvalita elektřiny

na vstupu závodu

ČSN EN 50160

uvnitř závodu

???

Pro potřeby úspor a zdravého provozu

**dodržení parametrů ČSN EN 50160 je nedostatečné pro
úspory a stabilitu!!!**

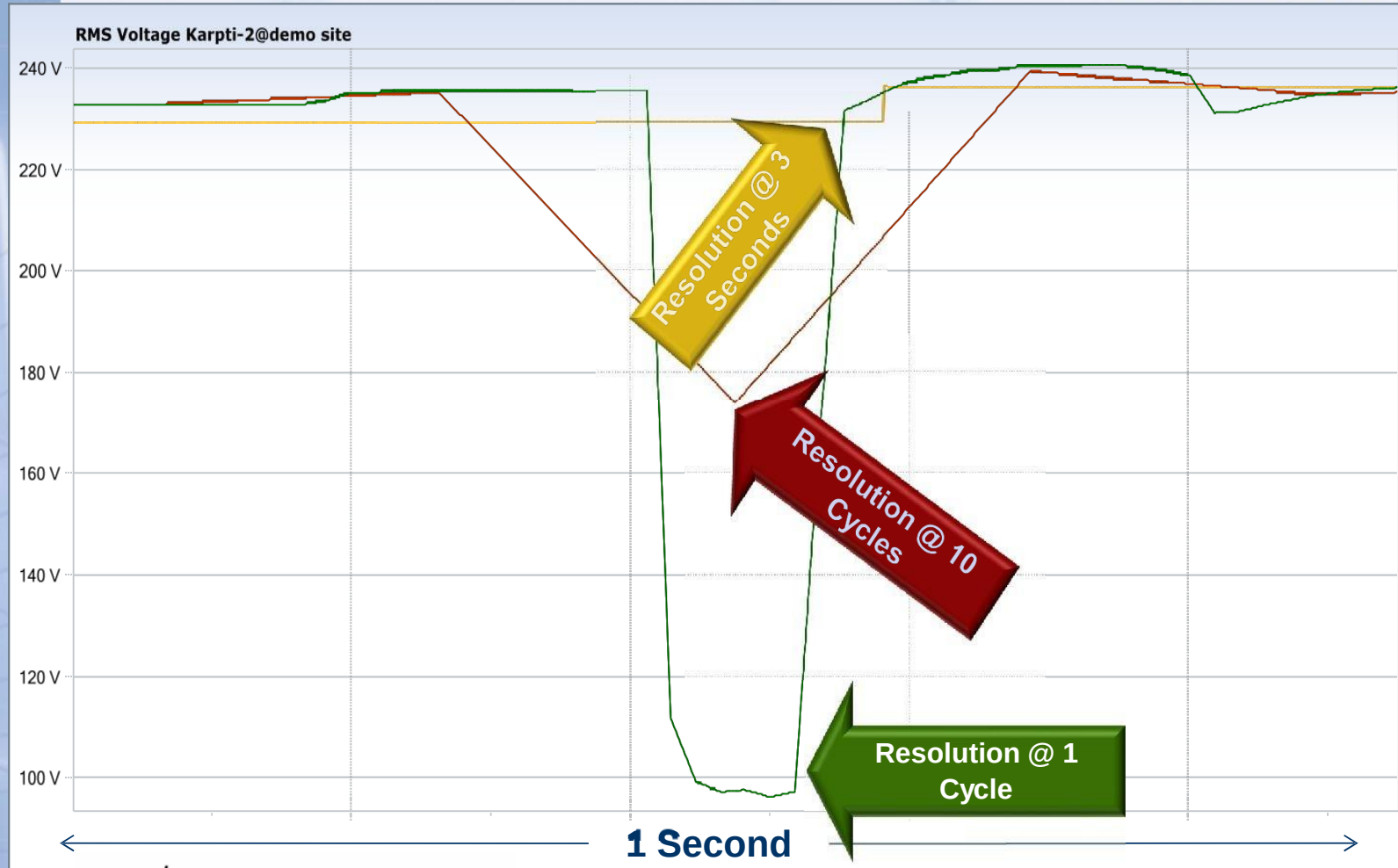
Důsledky nízké kvality elektřiny

- Energetické ztráty
- Kvalita výrobků
- Výpadky výroby
- Náklady na údržbu
- Snížená životnost zařízení

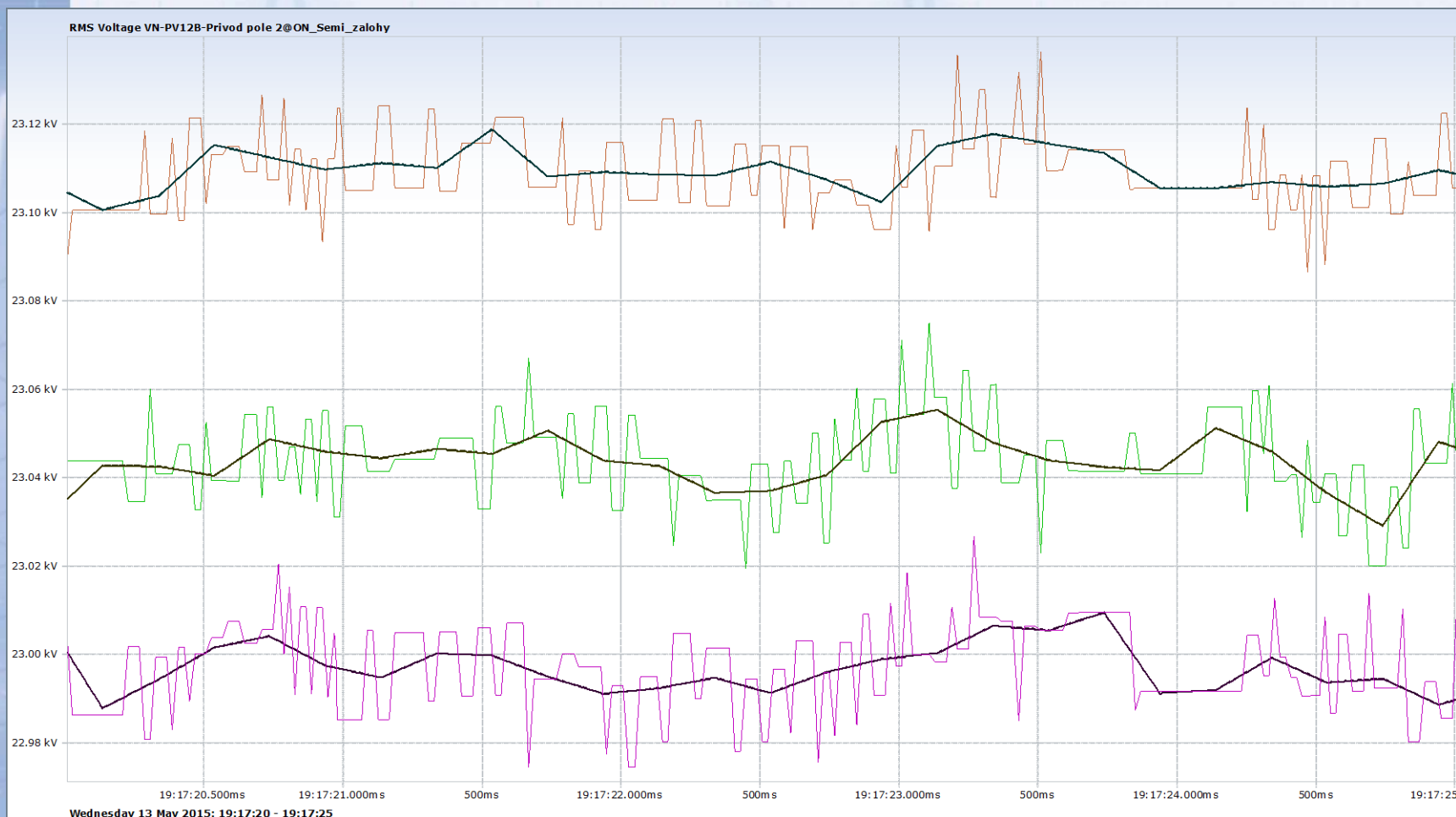

Velikost napájecího napětí

Velikost napájecího napětí

Cesta k úsporám?

**Snaha o udržení optimálních pracovních podmínek
výrobních zařízení!**

Jak toho dosáhnout?

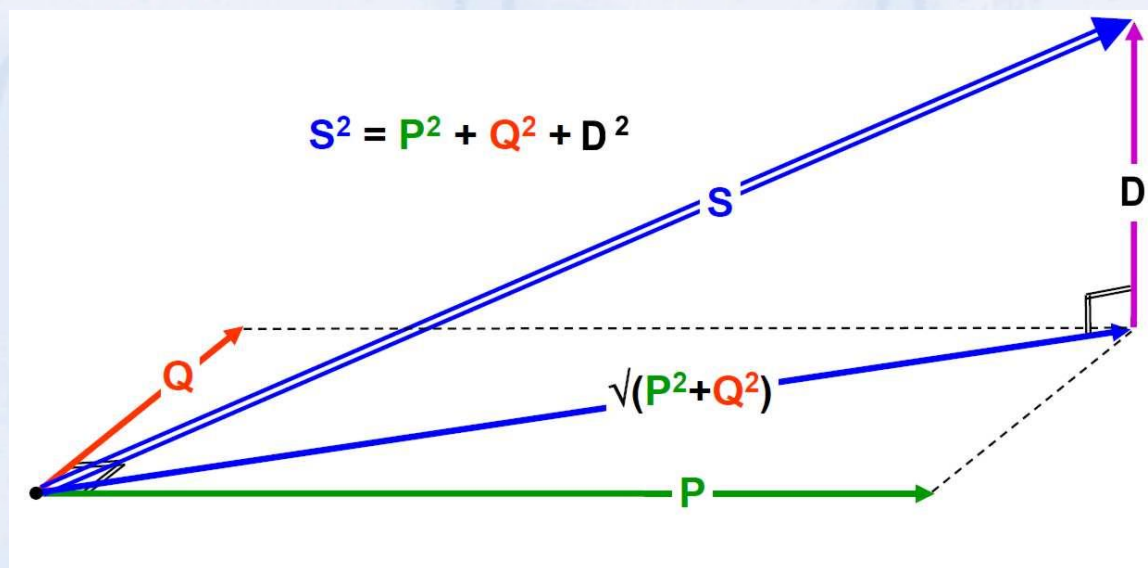
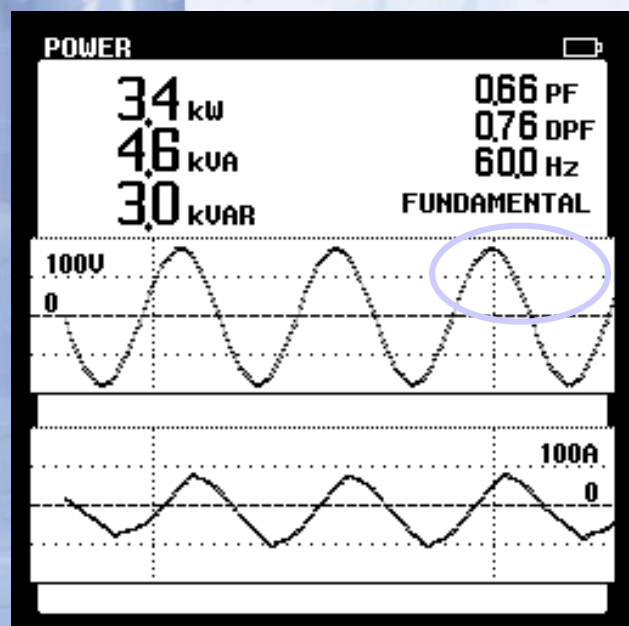
- 1. Znát stav => Měřit**
- 2. Opravit**
- 3. Kompenzovat**

Celkový účinník - Power Factor (PF)

$$PF = P / S = W/VA$$

PF je $\cos\phi$ včetně harmonických

Harmonické složky zvyšují zdánlivý výkon a snižují účinník

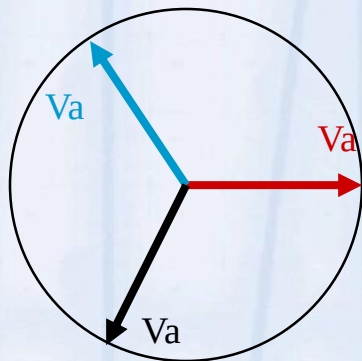
Napět'ová nesymetrie

Vyvážená soustava

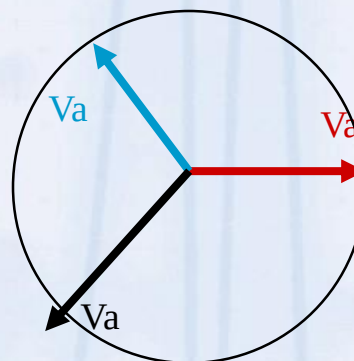
Všechny tři vektory napětí mají stejnou amplitudu a jsou vzájemně posunuty o 120°

Nevyvážená soustava

Nesplňuje podmínky vyvážené soustavy

Vyvážená soustava

Nevyvážená soustava

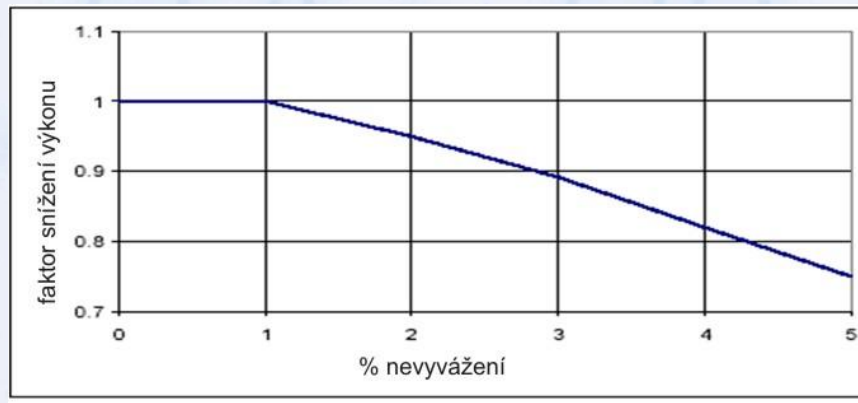
Napět'ová nesymetrie

Důsledky

Třífázový indukční motor

- Malé napět'ové nesymetrie napětí – velká nesymetrie proudu
1% nesymetrie napětí – 6%-9% proudu
- Důsledky:
  - Zvýšená teplota
  - Snížená životnost izolace
  - Riziko přetížení

Vliv nesymetrie na výkon motoru

Napěťová nesymetrie

Důsledky

Řízený pohon – měnič

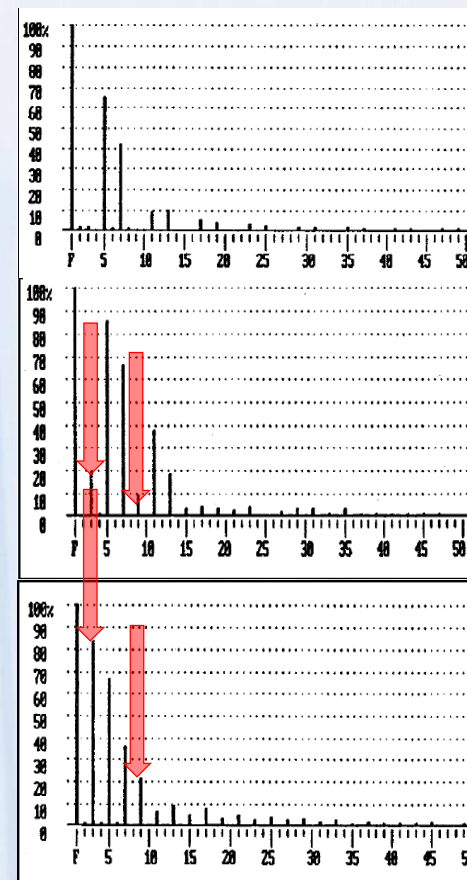
Třífázový uzměřňovač

- Ve vyváženém systému jsou proudy fází dvojpulzy za polovinu cyklu se známými harmonickými (5, 7., ... 11, 13...)
- V nevyváženém systému dojde k odchylce od dvojitého pulzu.
- Vytvoří se necharakteristické harmonické v násobku 3.

Důsledky:

- vypínání pohonu v důsledku zvětšení napájecího proudu
- podpětí uvnitř měniče
- Zvýšená teplota- porucha.

1% napěťové nesymetrie - 15% a více proudového nevyvážení!

Kolísání napětí

Příčina vzniku:

- Rozběh velkých pohonů
- Ztráty na vedení
- Odrazy na vedení
- Špatné uzemnění

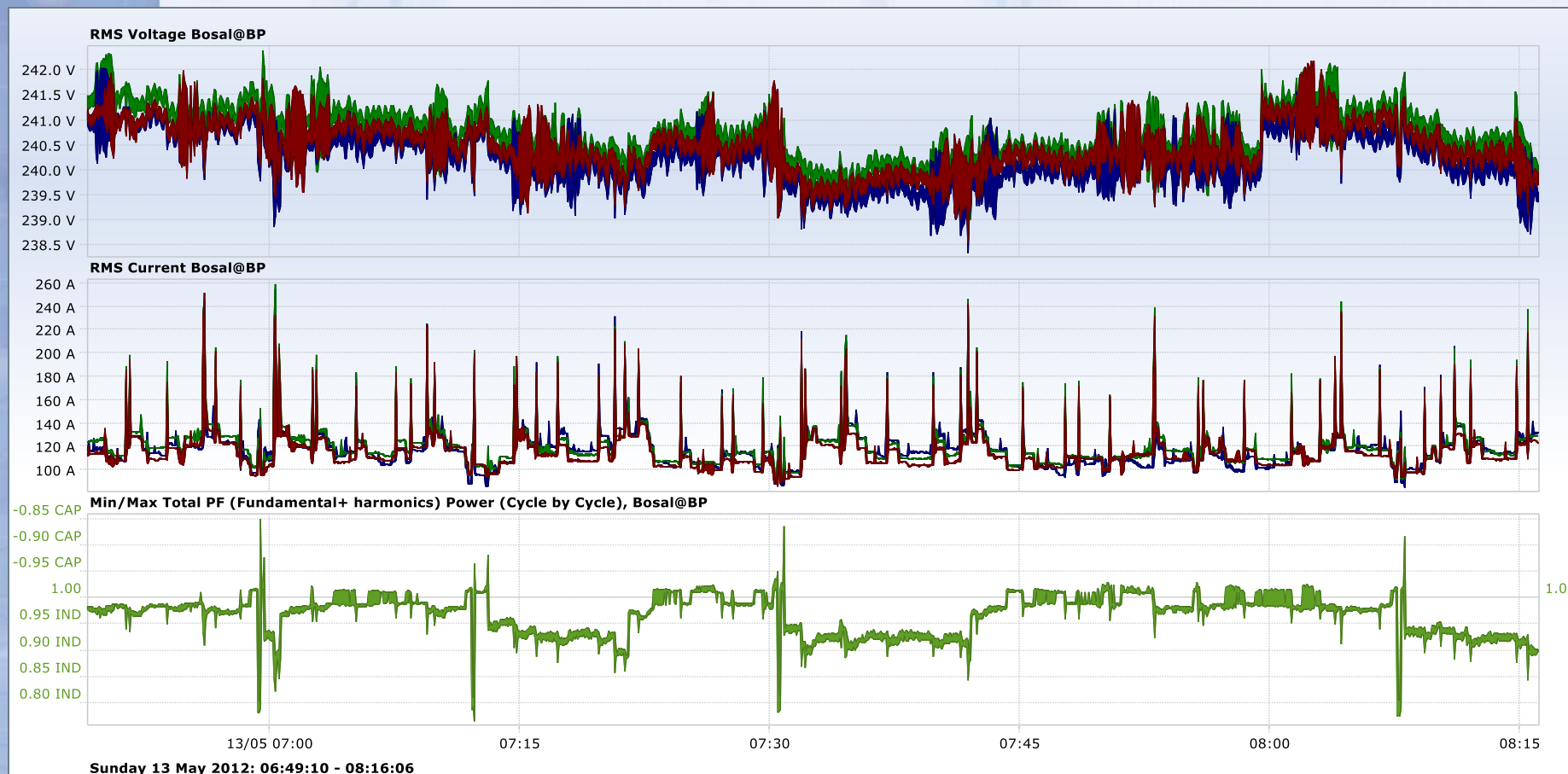
Následky:

- Výpadky výrobních zařízení
- Přetížení
  - Nadměrný ohřev
  - Poškození izolace
  - Snížení životnosti stroje

Změny velikosti napětí

...ŘEŠENÍ PRO VAŠE MĚŘENÍ

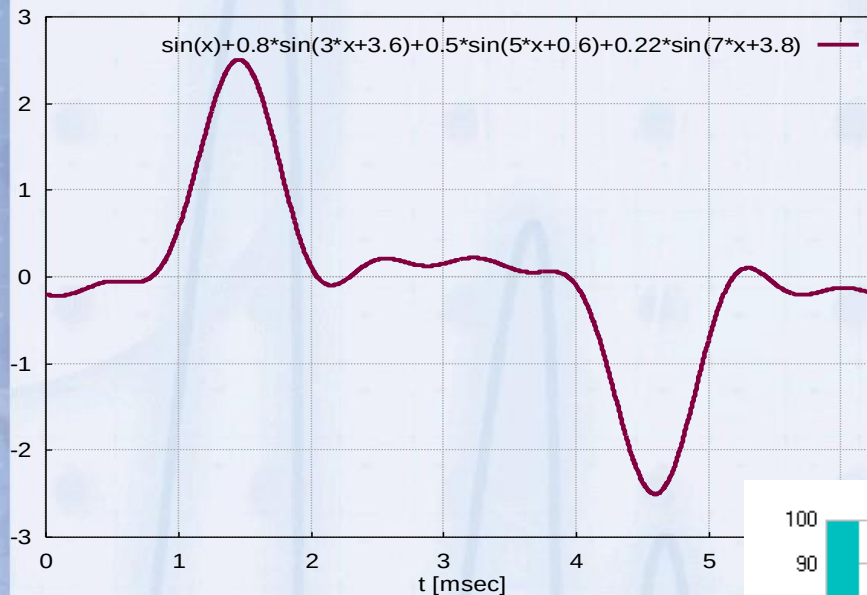

Harmonické zkreslení

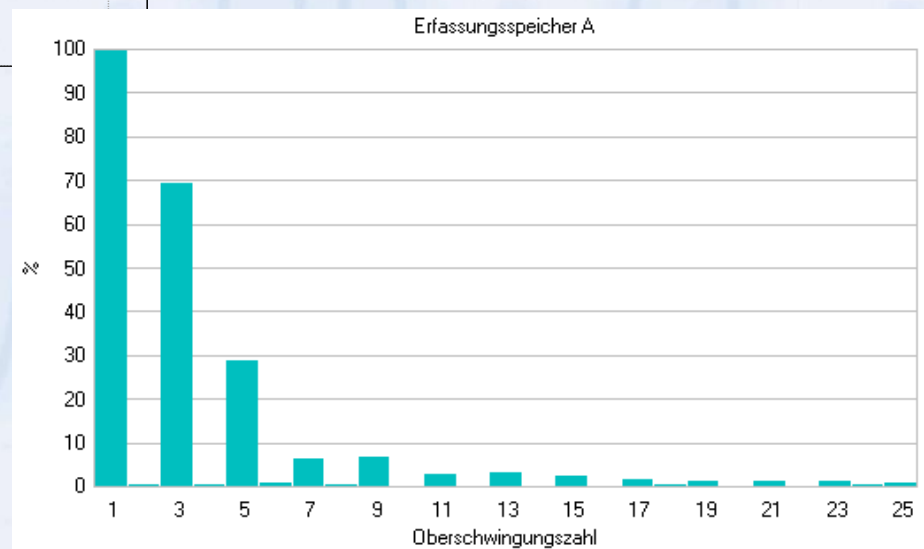

...ŘEŠENÍ PRO VAŠE MĚŘENÍ

Rozklad neharmonického proudu na dílčí harmonické složky

Spektrum signálu

Zdroje harmonických

...ŘEŠENÍ PRO VAŠE MĚŘENÍ

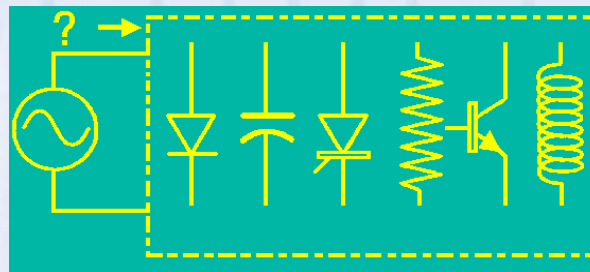
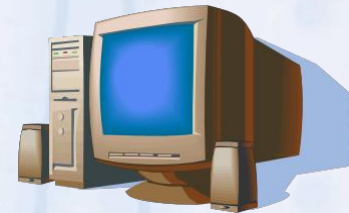
Asynchronní motory řízené elektronickými regulátory otáček

- změna frekvence a amplitudy napájecího proudu
- pulsní regulátory - napěťové řízení
- **UPS -nepřerušitelné zdroje proudu**
  - Výstupní proud UPS je nesinusový s vysokým obsahem harmonických

Obecně – výkonová elektronika

Ale i :

- zářivky, výbojky i LED
- většina domácích spotřebičů, jako televizory, počítače atd.

Vlivy harmonických

Souhrn elektrických zařízení ovlivňovaných harmonickými

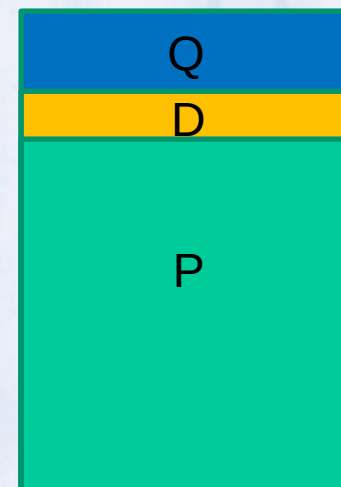
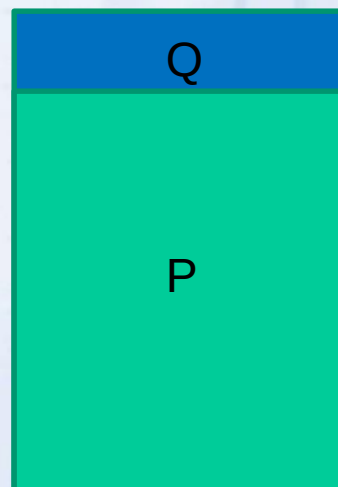
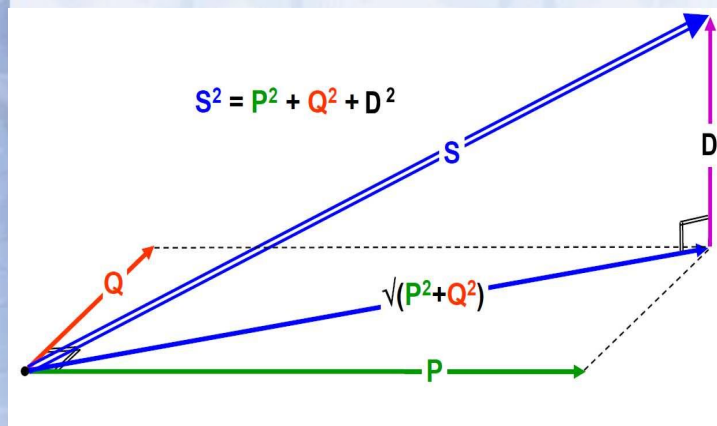
- **Točivé stroje**
  - 3-fázové motory a generátory
- **Transformátory**
- **Kabely**
- **Přídavné oteplení statorového vinutí, oscilace rotoru vedoucí ke ztrátě mechanické stability a zvýšení hluku motoru**
- **Přídavné zvýšení ztrát v železe - Foucaultovými proudy a ve vinutí. Riziko přesycení.**
- **Zvýšení ohmických ztrát zvláště pak v neutrálním vodiči, kterým tečou proudy třetí harmonické. Koroze hliníkových kabelů vlivem ss proud.**

Redukce harmonickými – významný zdroj úspor

Vliv harmonických na transformátor

$$S = \sqrt{P^2 + Q^2}$$

$$S = \sqrt{P^2 + Q^2} + D^2$$

Tepelné ztráty

Vlivy harmonických

Souhrn elektrických zařízení ovlivňovaných harmonickými

- **Výkonová elektronika**
  - Problémy funkce vlivem rušení. Přídavné dielektrické ztráty vedoucí k poškození výkonových kondenzátorů
  - Funkční problémy spojené s rušením.
- **Počítače**
- **Ochranné prvky**
  - pojistky, chrániče, ...
  - Náhodné nebo předčasné vybavení..

Důsledky nízké kvality energie

- **Energetické ztráty**
- **Nízký účinník ztráty $\Rightarrow I^2$**
  - rozvody
  - Transformátory
- **Harmonické $\Rightarrow I^2$**
  - Rozvody, transformátory, motory
- **Kolísání napětí**
- **Proud středním vodičem**

$$W = I^2 R t$$

Důsledky nízké kvality energie

- **Výroba a výrobní zařízení**
- Kvalita výrobků
- Výpadky výroby
- Zvýšené náklady na údržbu
- Snížená životnost zařízení

Odstraněním vlivu:

nízkého účinníku

napěťového a proudového nevyvážení

vlivu harmonických složek

kolísání napětí

Lze získat úsporu 5-15%

Trvalý monitoring kvality elektrické energie

Ing. Jaroslav Smetana

ELSPEC G4000 BLACKBOX

...ŘEŠENÍ PRO VAŠE MĚŘENÍ

Trvalý monitoring je způsob jak:

1. Snížit provozní náklady
2. Optimalizovat využití sítě
3. Zvýšit spolehlivost a redukovat výpadky

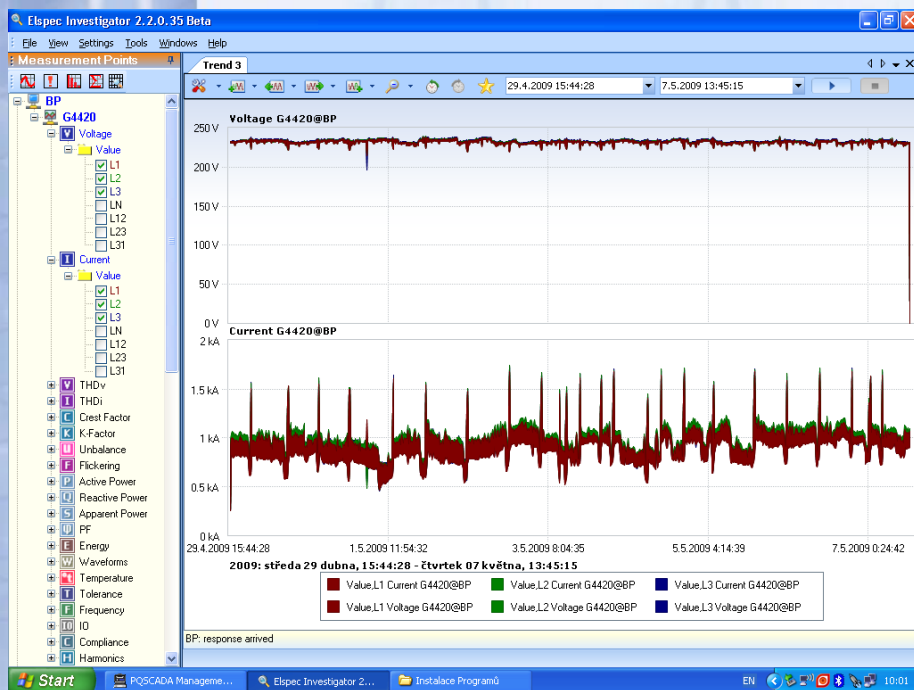

Trvalý monitoring a jeho přínosy

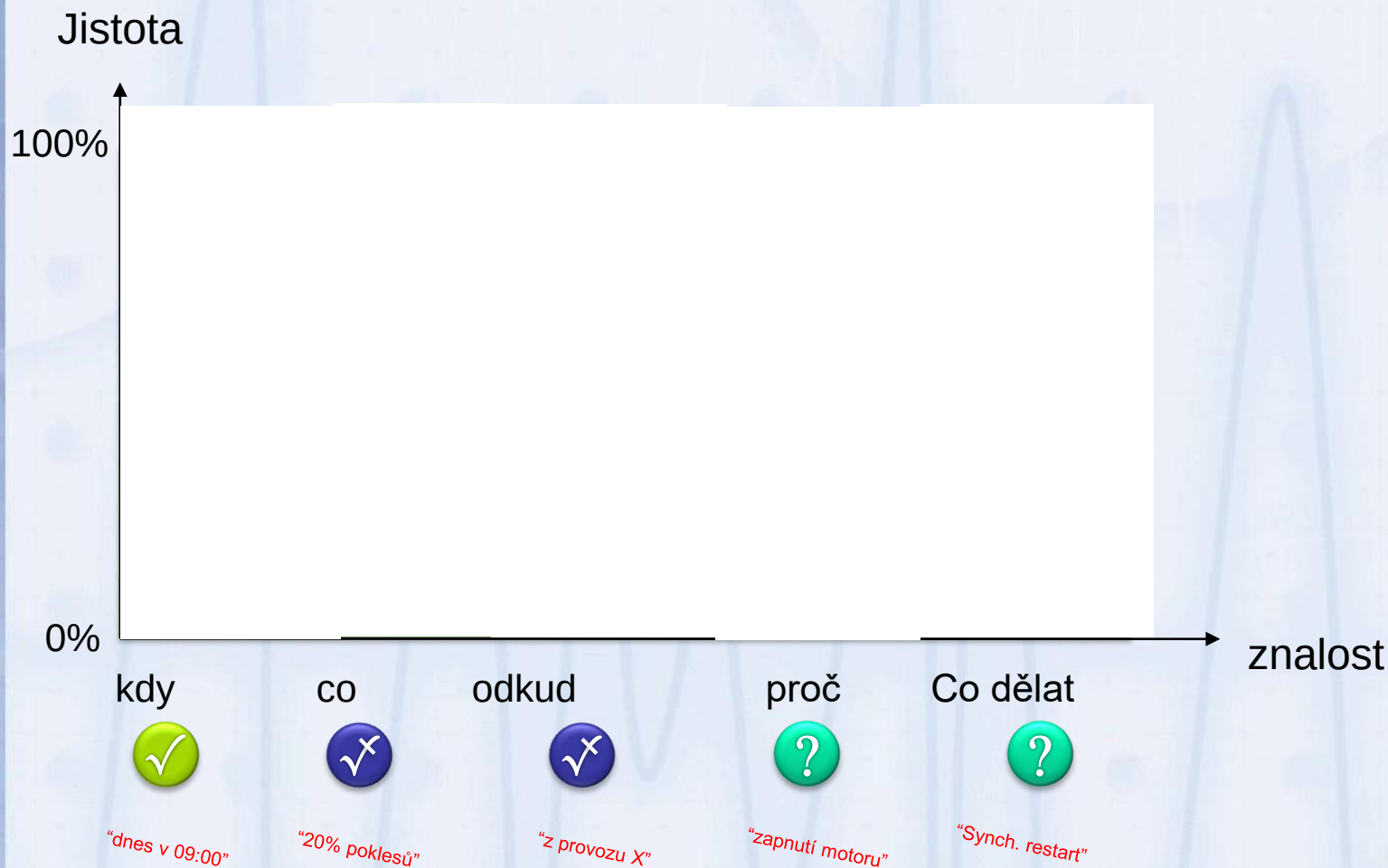

...ŘEŠENÍ PRO VAŠE MĚŘENÍ

- Zařízení, které provádí kontinuální záznam klíčových parametrů kvality el. Energie
- Rychlý záznam U, I, S, P, Q, Cosf, ...
- **Představa o dlouhodobém vývoji a charakteru elektrické energie**
- V případě poruchy máme možnost zpětně dohledat tyto parametry a určit z nich příčinu poruchy

Dostupnost znalostí při zjišťování anomálií v energii

Dostupnost znalostí při zjišťování anomálií v energii

...ŘEŠENÍ PRO VAŠE MĚŘENÍ

ELSPEC G4000 BLACKBOX

- Digitální záznamník poruch
- Analyzátor kvality
- Měřič výkonu třídy-A
- Měřič energie na úrovni plateb

...ŘEŠENÍ PRO VAŠE MĚŘENÍ

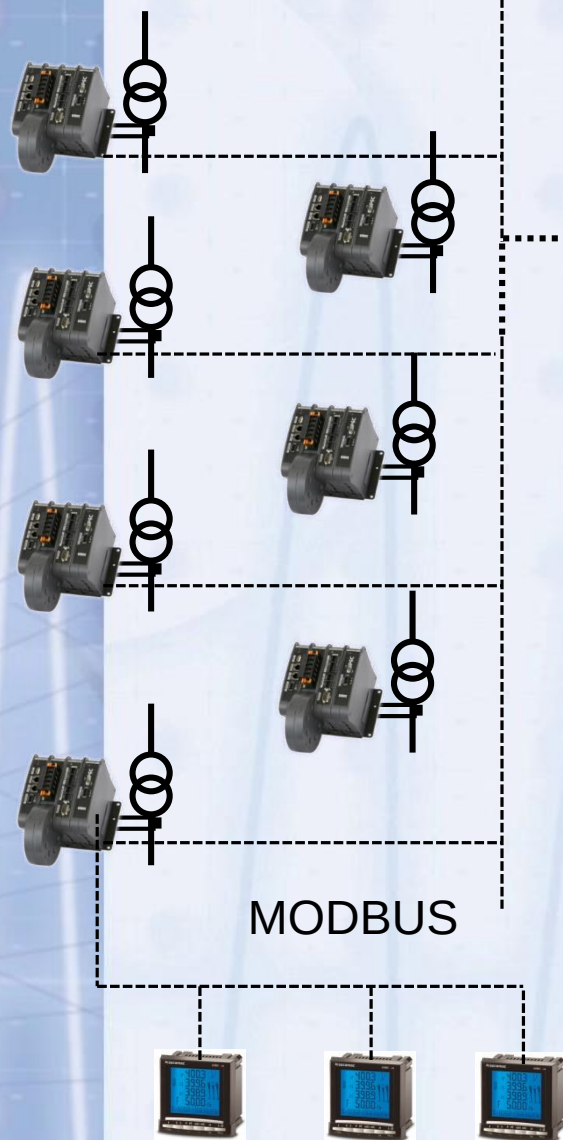
Měření:

- ❖ 2 paralelně počítající stroje:
IEC 61000-4-30 Class-A a perioda-perioda,
- ❖ Až od 511 harmonické
- ❖ Plné rozlišení 8000V / 75A při vysoké přesnosti
- ❖ Real time flickering – 2, 10 a 60 sekundové periody
- ❖ Periodické ukládání 4 kvadrantové energie
(aktivní a reaktivní) pro celkem 16 parametrů
- ❖ Detailní Inter- a Sub-harmonické

Řešení monitoringu

MODBUS

Přenosný přístr.
G4500 údržba

Blue Panther
instruments

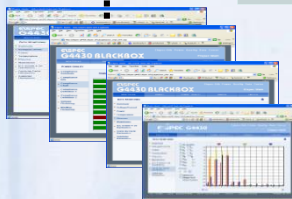

...ŘEŠENÍ PRO VAŠE MĚŘENÍ

LAN síť závodu

Místní PC

PQScada
Společná databáze

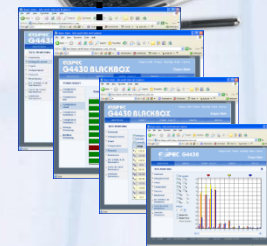
Server

Internet

Auditor

Vzdálený přístup

Řídicí systém závodu

Blue Panther
instruments

Analyzátor Fluke 435II

Lze použít pro měření a výpočet jak spotřeby tak i k výpočtu plýtvání.

Lze vyčíslit jak mnoho se plýtvá a kolik ztrát přichází z kterého faktoru využitím patentované metody

Unified Power.

Rozdělené celkového výkonu na složky

Napětí: $u(t) = u_+(t) + u_U(t) + u_H(t)$

Proud: $i(t) = i_+(t) + i_R(t) + i_U(t) + i_H(t)$

Výkon: $p(t) = u(t) \cdot i(t) = p_E(t) + p_R(t) + p_U(t) + p_H(t)$

Kde;

index U = Nevyvážení

index H = Harmonické

index R = Reaktivní

index E = Efektivní

Efektivní
(Aktivní)

Reaktivní

nevyvážení

harmonické

Kalkulátor ztrát Fluke

Identifikuje, vyčísluje a oceňuje úplné ztráty energie, včetně harmonických, nevyvážení, účinníku a kabeláže

Činný výkon v kilowatech

Reaktivní (jalový) výkon kVAR

Výkon spojený s nevyvážením

Výkon spojený s harmonickými

Proud nulovým vodičem

Celková cena ztrát v kilowatthodinách za rok

ENERGY LOSS CALCULATOR

DEMO		0:02:13			
		Total	Loss	Cost	
Effective	kW	187	kW 15.6	Eur	2.33 /hr
Reactive	kvar	25	kW 0.3	Eur	0.04 /hr
Unbalance	kVA	22	kW 0.4	Eur	0.07 /hr
Distortion	kVA	35	kW 1.6	Eur	0.24 /hr
Neutral	A	38.0	kW 0.1	Eur	0.01 /hr
Total				kEur 23.64/y	
10/28/12 13:41:08		230V 50Hz 3Ø WYE		EN50160	
LENGTH	DIAMETER	METER		RATE	HOLD
200 m	50 mm ²			0.15 /kWh	RUN

Délka a průřez kabelu je zabudována do výpočtu ztrát

Elektrický systém a mapa spotřeby a ztrát

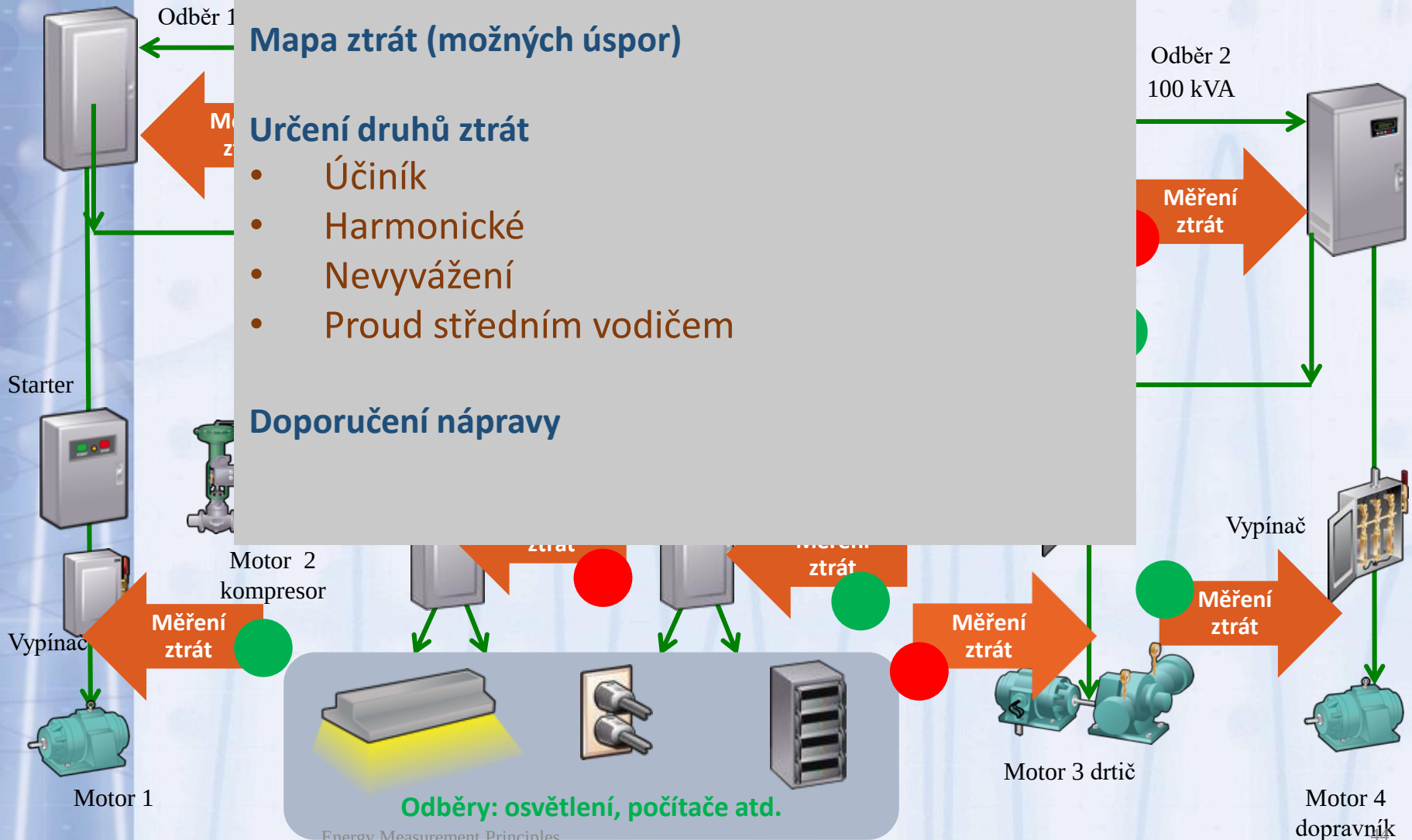
Mapa spotřeby – skutečná spotřeba

Mapa ztrát (možných úspor)

Určení druhů ztrát

- Účinník
- Harmonické
- Nevvyvážení
- Proud středním vodičem

Doporučení nápravy

Náprava stavu

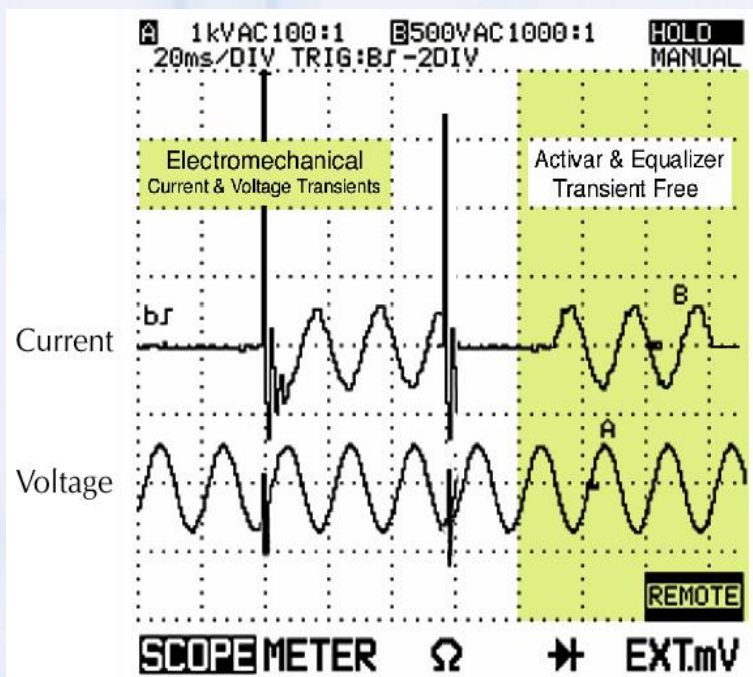
Stabilizace napětí – Účíník - Harmonické složky

...ŘEŠENÍ PRO VAŠE MĚŘENÍ

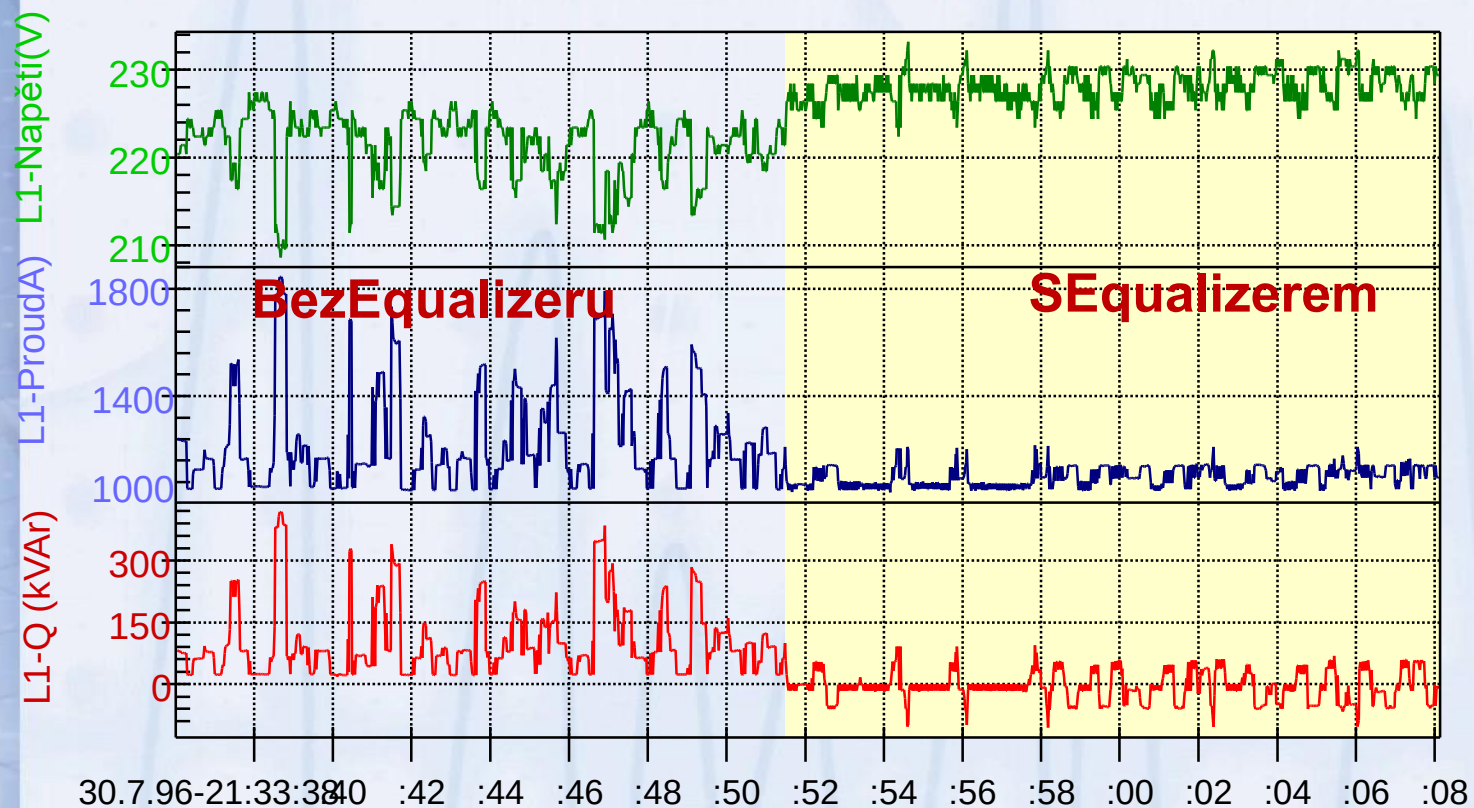
Redukce nadproudů, účíníku a harmonických

Dynamické kompenzace Elspec Equalizer

Ing. Jaroslav Smetana

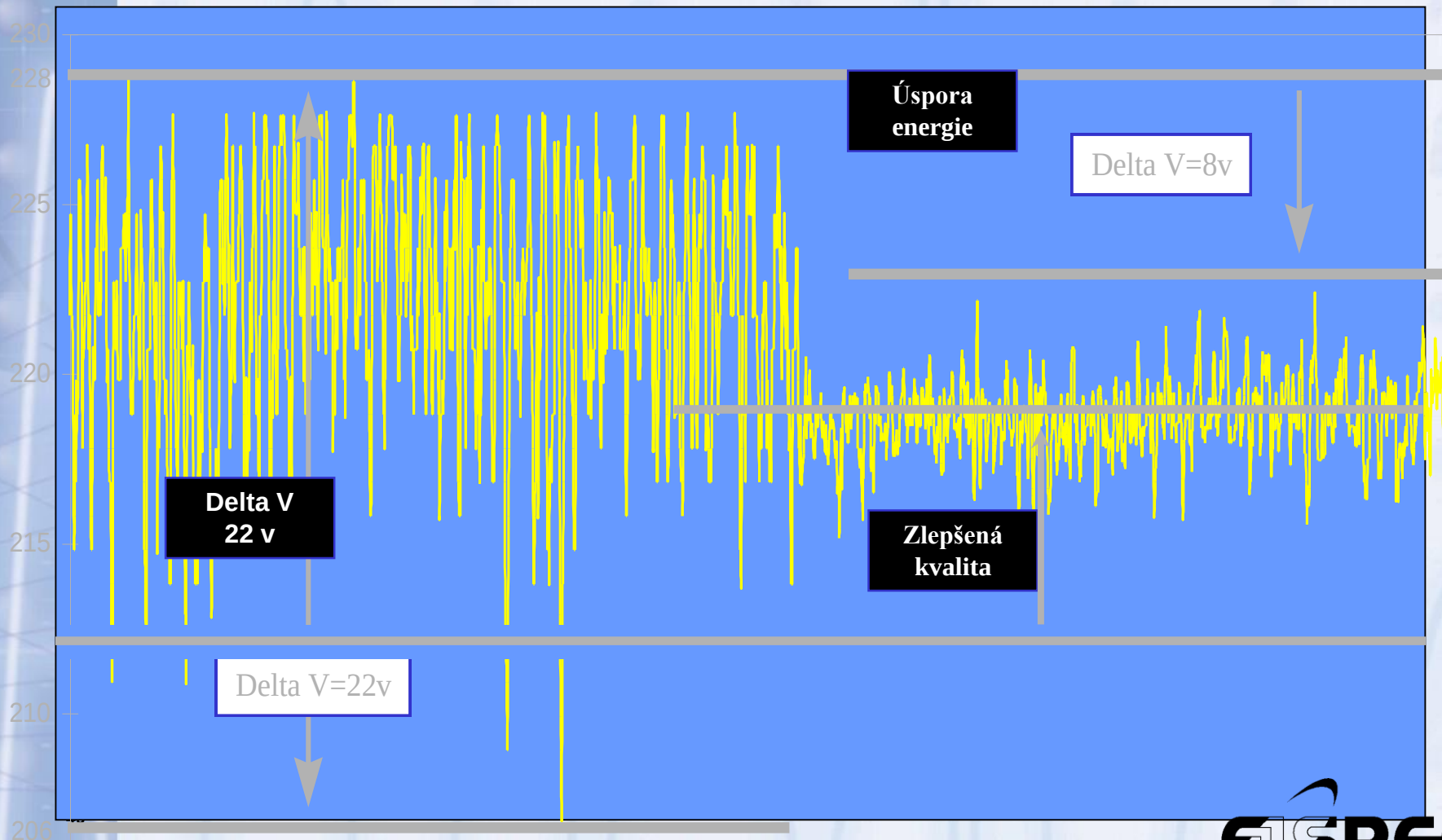
Příklad z automobilového průmyslu

Úspory energie a zlepšení kvality

...ŘEŠENÍ PRO VAŠE MĚŘENÍ

Řešení s centrální kompenzací

Trafo 22kV/400V-1MVA

Hlavní rozvaděč 400/230V

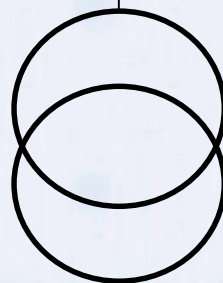
Podružné rozvaděče dílen 400/230V

Kompenzátor Equalizer

Vývody k odběrům 400/230V

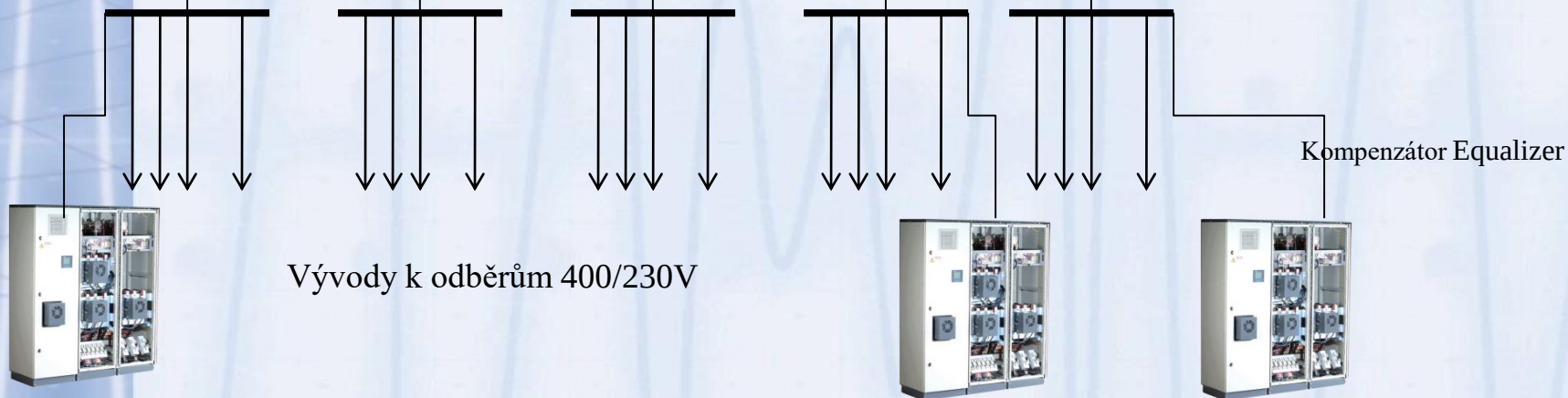
Řešení s decentralizovanou kompenzací

Trafo 22kV/400V-1MVA

Hlavní rozvaděč 400/230V

Podružné rozvaděče dílen 400/230V

Kompenzátor Equalizer

Vývody k odběrům 400/230V

Výsledky auditu – Návrh řešení

Návrh řešení T2 (1MVA):

Vzhledem k zjištěné vysoké úrovni kolísání napětí – velké poklesy napětí, které narušují spolehlivý provoz výrobních zařízení, zkracují jejich životnot a způsobují ztráty ve výrobě a vzhleden k vysoké úrovni 5. harmonické bylo navrženo řešení v podobě **Elspec Equalizer system EQ300kVAr**

Toto zařízení bude:

- Stabilizovat napětí – potlačit poklesy
- Filtrovat 3./5. harmonickou
- Eliminovat jalový výkon – redukovat $\cos\phi$ na 0,95.
- **Spořit Energy**

Simulace úspor energie na T1

Simulace

Použita data z T1 ze záznamu 4 dní (od 15/01/2015).

Úspory redukcí proudu

V tomto kroku jsou simulovány úspory redukcí proudu jako výsledek redukce reaktivního výkonu.

Úspory ze ztrát v harmonický

Zde jsou kalkulovány ztráty vlivem harmonických včetně skin efektu, hystereze a negativní sekvence

Úspory z řízení napětí

Tje určena minimální úroveň napětí založená na měření v dlouhém čase. Při simulaci je vypočtena spotřeba před a po změně úrovně napětí rozdíl je pak úspora.

Celková úspora je součtem redukce ztrát z redukce proudu a harmonických a úspor z úpravy napětí.

Simulace úspor energie na T1

Černá – měření / fialová simulace

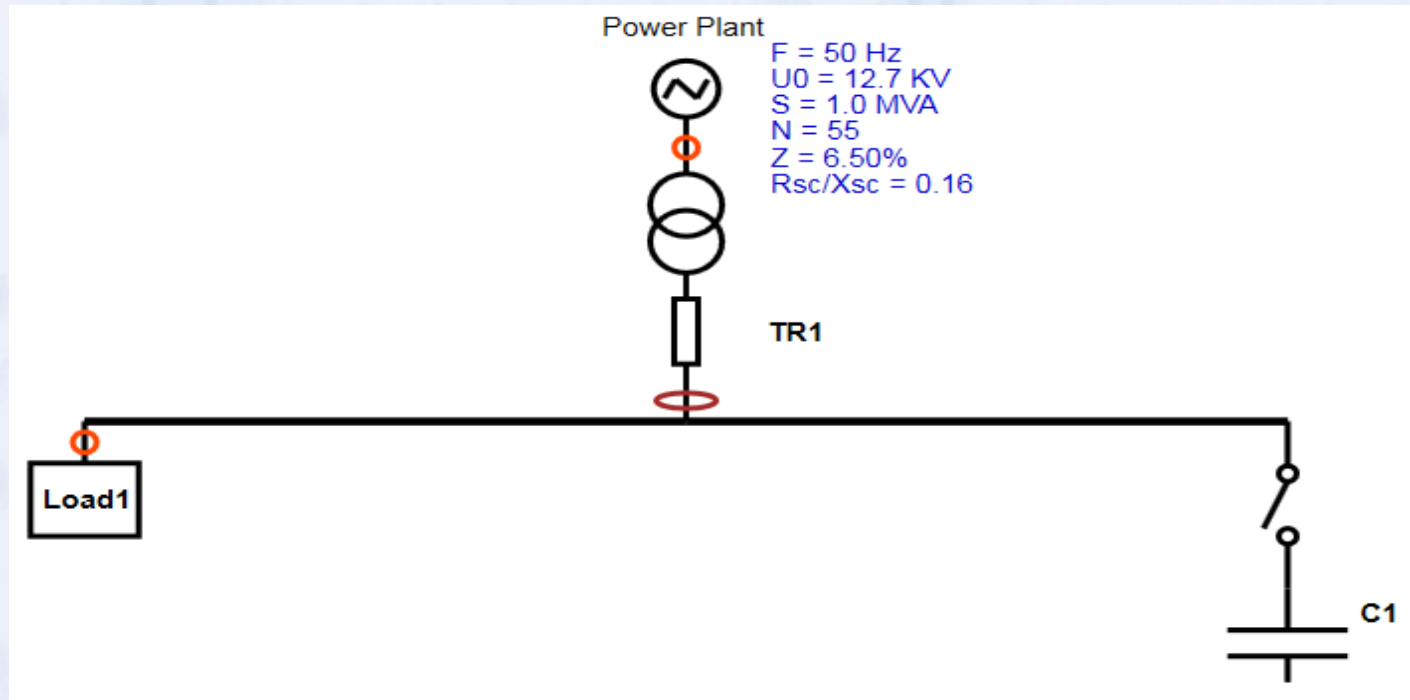
...ŘEŠENÍ PRO VAŠE MĚŘENÍ

Řešení úspory energie pro výsledky T1

...ŘEŠENÍ PRO VAŠE MĚŘENÍ

Řešení úspory energie pro výsledky T1

...ŘEŠENÍ PRO VAŠE MĚŘENÍ

Složka	Ztráty ve vinutí [KW]	ZTRÁTY VZTAŽENÉ KE ZPOTŘEBĚ	ZTRÁTY VZTAŽENÉ K TRANSFORMÁTO RU
T1 Transformátor	1.532	0.44%	0.15%
Vedení	N.A.		
Celkem bez EQ300KVA _r	1.532	0.44%	0.15%
Transformátor	1.462	0.41%	0.14%
Vedení	N.A.		
Celkem s EQ300KVA _r	1.462	0.41%	0.14%
Zlepšení (rozdíl mezi s a bez)	0.070	0.03%	0.01%

Table 3.1: Snížení ztrát na transformátoru a vedení jako výsledek snížení proudu.

Řešení úspory energie pro výsledky T1

VAŠE MĚŘENÍ

EQ naladěný na 5. harmonickou je schopen absorbovat 70-80% 5. harmonické na napětí a proudu a také zlepšit úroveň 7.H.

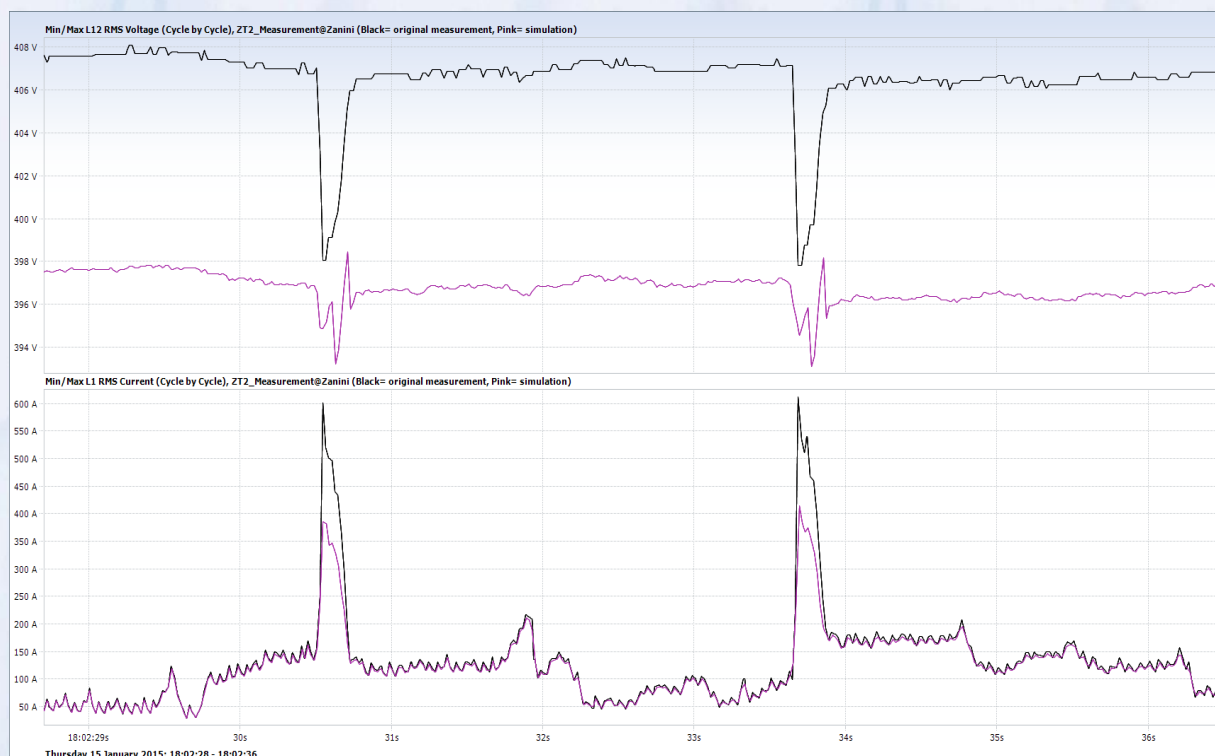
Úspora redukcí harmonických bude cca **1%**.

Řešení úspory energie pro výsledky T1

...ŘEŠENÍ PRO VAŠE MĚŘENÍ

Napřené hodnoty a hodnoty simulace se snížením napětí o 2.5% s EQ300KVar – zoom

Přibližná úspora energie na T1

Úspora redukcí proudu a harmonických a snížením příkonu snížením napětí o 2.5% je v T1.1, o 5% pak v T T1.2.

Úspora redukcí proudu	-0.03%
Úspora redukcí Harmonických	-1.00%
Úspora stabilizací napětí	-3.39%
CELKOVÁ ÚSPORA	-4.42%

Table T1.1

Celková úspora přepnutím traťa o 2.5%

Úspora redukcí proudu	-0.03%
Úspora redukcí Harmonických	-1.00%
Úspora stabilizací napětí	-7.96%
TOTAL SAVINGS	-8.99%

Table T1.2.

Celková úspora přepnutím traťa o 5%

Finanční úspora a návratnost investice

Cena dodávky EQ300kVAr - 658 000Kč

Úspora 4,42% (2,5%)

Denní úspora $620\text{kW} \times 0,0442 \times 24\text{h} = 658\text{kWh} \Rightarrow 658 \times 2\text{Kč} = 1\,316\text{Kč}$

Měsíční úspora (20 dnů) $1\,316 \times 20 = 26\,320,-\text{Kč}$

Návratnost pouze z úspory energie $658\,000 / 26\,320 = 25$ měsíců

Úspora 8,99% (5%)

Denní úspora $620\text{kW} \times 0,0899 \times 24\text{h} = 1\,338,-\text{kWh} \Rightarrow 1\,338 \times 2\text{Kč} = 2\,676\text{Kč}$

Měsíční úspora (20 dnů) $2\,676\text{Kč} \times 20 = 53\,520,-\text{Kč}$

Návratnost pouze z úspory energie $658\,000 / 53\,520,-\text{Kč} \Rightarrow 12,3$ měsíce

Elspec Equalizer

Dotazy ?

**Děkuji za pozornost
Ing. Jaroslav Smetana**